

ZELFOPOFFERING

(of: offerbereidheid)

ontvangt het Hebreeuwse woord נָדַב/N^eDáBáH, dat in psalm 68 vs 10 in het meervoud staat. Dit substantief is afgeleid van het werkwoord נָדַב/NáDàB.

Andere vertalingen van dit substantief:

Statenvertaling: (een) zeer milde (regen).

NBG: (een regen van) milde gaven.

GZ: mildheid.

Koster: (een plensbui van) bereidwilligheid.

Oussoren: (een regen van) gaven.

Buber: Freigebigheid.

Baader: Willigheiten.

***GESENIUS-BUHL OVER HET STAMWOORD EN DE AFLEIDINGEN.**

Het werkwoord נָדַב/NáDàB: freiwillig tun; intr. edel bereitwillig sein. *nâdîb* eig.: der zur Heeresdienste verpflichtete freie Mann, später: der Adlige, Fürst.

qal: m.d.acc. antreiben(v.Herzen das zu einer freiwillige Tat antreibt) Ex.25:2; 35:21. 29.

hitpa'el: 1. sich willig beweisen, zum Kriegsdienste;
2. eine freiwillige Gabe bringen.

De afleidingen:

Het substantief נָדַב/N^eDáBáH: 1. innere Antrieb zu etw.
2. freiwillige Gabe.

Het adverbium נָדַיב/NáDieJB: 1. bereitwillig;
2. Vornehmer, Fürst.

Het substantief: נָדַיבָה/NáDieJBáH: 1. Adel, Hoheit;
2. Willigkeit;
3. *pl.* edle Taten.

*** VERANTWOORDING VAN ONZE VERTALING.**

Dit verslag van ons onderzoek naar de betekenis van dit Hebreeuwse werkwoord gaat alle teksten na, waar dit woord of een afleiding voorkomt. Om te beginnen het werkwoord:

In de Qalvervoeging komen we het tegen in:

Ex.25:2: (Statenvertaling:) Spreek tot de kinderen Israels, dat zij voor Mij een heoffer nemen; van allen man wiens hart *zich vrijwillig bewegen zal* zult gijlieden een heoffer nemen.

In Ex.35:21: ... en een ieder wiens geest hem *vrijwillig maakte*, die brachten des Heeren heoffer tot het werk van de tent der samenkomst.

En in Ex.35:29: Alle man en vrouw welker hart hen *vrijwillig bewoog* voor al het werk. dat.....

De consequente nadruk in de statenvertaling op *vrijwilligheid* is een essentieel

element in het Hebreeuwse woord. Buber bevestigt dat hier met zijn vertaling *willig* maken. Ook Baader vertaalt zo. Het gaat niet daarom dat iemands hart hem ergens toe beweegt of dringt (vgl. NBG). Het gaat om *bereidwilligheid* (Koster), scherper om *vrijwilligheid*. Het is echter geen algemene, maar een specifieke vrijwilligheid: een vrije bereidwilligheid om... Waartoe? Hier in deze drie teksten in Ex. gaat het om een vrijwilligheid waarmee mannen - en vrouwen! - tonen wat zij over hebben voor de bouw van de tabernakel. Dat wordt aangeduid met een Hebreeuws woord dat de statenvertalers met *hef-offer* vertalen, de vertalers van het NBG met *heffing* (Koster idem), Buber met *Hebe* en Baader met *Höhung*. In het Hebreeuws staat hier het woord תְּרוּמָה / T^cRoeWMáH. Dit substantief is afgeleid van het stamwoord רוּם / RoeWM, dat heel goed in het Nederlands met *verheven zijn* kan worden omschreven. Het woord *heffing* voor dit substantief is daarmee in overeenstemming. Ook in dit Nederlandse woord gaat het om een vorm van ‘belasting’; wij spreken dan ook van ‘belasting heffen’. Zo’n heffing **belast!** Het is geen gift, maar een wezenlijke beperking van de eigen mogelijkheden. Tot zo’n beperking terwille van een algemeen belang moeten mensen doorgaans verplicht en gedwongen worden. Maar als het gaat om de bouw van de tabernakel wordt deze dwang afgewezen; iedereen dient hier uit eigen vrije bereidwilligheid zo’n wezenlijk bijdrage, die de eigen mogelijkheden vermindert, te leveren. En dan kunnen we dus spreken van een *offer*¹. De betekenis van de Qalvervoeging kunnen we daarom weergegeven met *offerbereid maken*.

De Hithpa’elvervoeging komen we in de volgende teksten tegen:

Ri.5:2: (Statenvertaling:) ... omdat het volk *zich vrijwillig heeft aangeboden*.

Ri.5:9: Mijn hart gaat uit tot de wetgevers van Israel, die *zich gewillig aangeboden hebben onder het volk*.

Neh.11:2: En het volk zegende al de mannen die *zich vrijwillig aanboden* te Jeruzalem te gaan wonen.

Esra 1:6: Allen nu.... sterkten hun handen met goud, have en beesten en met kostbaarheden, behalve² alles wat *vrijwillig gegeven werd*.

Esra 2:68: En (sommige) van de hoofden der vaders, toen zij kwamen in het huis des Heren die te Jeruzalem (woont), *gaven vrijwillig* voor het huis Gods, om dat te zetten op zijn vaste plaats.

Esra 3:5: ook van ieder die vrijwillige offerande(= נְדָבָה / N^cDáBáH) aan den Here *vrijwillig offerde*.

I Kron.29:5: En wie *is er willig* heden zijn hand voor den Here te vullen?

„ 6: Toen *gaven vrijwillig* de oversten der vaders.....

„ 9: En het volk was verblijd over hun *vrijwillig geven*, want zij *gaven vrijwillig* met een volkomen hart aan den Here.

„ 14: Want wie ben ik, en wat is mijn volk, dat wij de macht zouden verkregen

1. Dit Nederlandse woord gebruiken we bewust in de niet-cultische betekenis. Het is de vraag of dit woord in de cultische betekenis überhaupt wel voorkomt in de Hebreeuwse tekst van het OT. Zoals de Statenvertaling doet in b.v. Ex.25:2 wordt aan het woord ‘heffing’ het begrip ‘offer toegevoegd. Op vergelijkbare wijze wordt dit begrip toegevoegd bij ‘brand’ (eigenlijk ‘opgang’)-offer, ‘vredes’-offer; ‘slacht’-offer etc. Het algemene Hebreeuwse woord קָרַב / QáRàB) voor dit cultische offeren betekent eigenlijk ‘doen naderen’. Het is hier apart uitvoerig besproken.

2. Hier is de interpretatie van het Nederlandse woordje ‘behalve’ belangrijk. Het is de vertaling van het Hebreeuwse woord לְבַד / L-BàD. Een onderzoek naar de betekenis van het stamwoord בָּד / BâD en de daarmee samenhangende voorzetsels vergt een apart artikel. In deze Hebreeuwse tekst is het woord problematisch. Het Nederlandse ‘behalve’ zal in dit verband ‘bovendien nog’, ‘nog afgezien van’ betekenen, maar kan ook ‘zonder’ betekenen, zoals in de zin: er kan hier, behalve met een landrover, niet gereden worden.

hebben³ om *vrijwillig te geven* als dit? Want het is alles van u en wij geven het u uit uw hand.

I Kron.29:17: ... ik heb in oprechtheid mijns harten al deze dingen *vrijwillig gegeven*. Ook in deze teksten onderstreept de Statenvertaling terecht de **vrijwilligheid** van dit geven. Maar juist die nadruk maakt duidelijk dat de bijdrage die geleverd wordt groot is en veel vergt. Het gebruik van het woord **offerande** in Esra 3:5 sluit daar precies op aan. Het gaat om 'offeren'. De vraag is *wat* er geofferd wordt. Zijn dat 'gaven', zaken die iemand tot haar/zijn beschikking heeft en -vrijwillig- kan afstaan? Het valt op dat in geen van deze teksten deze 'gaven' concreet worden genoemd, behalve wellicht in I Kron.29:6, omdat vs 7 vervolgt: en zij gaven voor de dienst van het huis Gods vijf duizend talenten goud..... etc. Toch moet vanwege de woordkeuze betwijfeld worden of vs 7 werkelijk betrekking heeft op het *vrijwillig geven* van vs 6. Want het Hebreeuwse woord aan het begin van vs 7 is **נָתַן**/NáTàN. Bovendien in deze vertaling het reflexieve karakter van de Hitpa'eelvervoeging niet verdisconteerd. I Kron.29:6 zou correcter aldus vertaald kunnen worden: Toen gaven **zich** vrijwillig de oversten der vadersen etc. Deze oversten *stellen zichzelf beschikbaar*. Deze reflexieve vertaling zou ook in teksten, waarin dit woord hierboven niet relexief maar transitief of passief wordt weergegeven, kunnen worden beproefd; dus:

Esra 1:6: behalve alles wat vrijwillig gegeven werd: hier staan de volgende

Hebreeuwse woorden: **עַל-כָּל-הַתְּנִידִב**/L°BàD(= uitgezonderd)

"àL(=op) KôL(= alle of ieder) HiT-NàDDeeB(en hier staat het participium van de Hitpa'eelvervoeging, dus, reflexief vertaald, *zich vrijwillig gevende*).

Het woordje **עַל**/"àL wordt meestal niet vertaald. Hier volgt een voorstel voor de vertaling van vs 6 in z'n geheel: alle hen - de hoofden der vadersen uit vs 5 - omringenden brachten hardheid⁴ in hun handen met gerei van zilver ... en met kostbaarheden behalve op alle(ieder) zich vrijwillig gevende - omdat die deze vastbeslotenheid in zichzelf bezaten.

Esra 2:68: gaven **zich** vrijwillig voor het huis gods om dat op te zetten.

Esra 3:5: en voor alle(ieder) zich vrijwillig gevende een vrijwillige gave voor JHWH.

I Kron.29:5: ... en wie geeft zich vrijwillig om vol te maken zijn hand vandaag voor JHWH?

- „ 6: Toen gaven zich vrijwillig de oversten der vadersen etc.
- „ 9: En het volk was verblijd over hun zich vrijwillig geven, want zij gaven zich vrijwillig met een volkomen hart.
- „ 14:.... om zichzelf te geven zoals dit is - ook de Statenvertaling beschouwt het Hebreeuwse woord **כְּזֹאֵה**/K°Z'óT niet als een object bij het werkwoord..
- „ 17: ... en ik met oprechtheid van mijn hart heb ik mijzelf vrijwillig gegeven al dit - dat ook hier 'al dit' geen object bij het werkwoord is, bevestigt Baader als hij hier het woordje 'tot' invoegt in zijn vertaling - en ik heb

3. Zo vertaalt de Statenvertaling de volgende twee Hebreeuwse woorden: **נָעֲצַר כָּח**/"Nà"-TSóR

KóàCH. Het Hebreeuwse werkwoord **נָעֲצַר**/"áTSàR betekent 'vast houden', 'binnen/in houden'; en het substantief **כָּח**/KóàCH betekent in de eerste plaats 'kracht'.

4. De Pieelvervoeging van het Hebreeuwse werkwoord **חָזַק**/CHáZàQ, waarvan de Qalvervoeging met 'hard zijn' kan worden vertaald, is hier - zoals vaker - beter weer te geven door 'hardheid aanbrengen' dan door 'hard maken'.

nu met vreugde gezien uw volk dat hier gevonden wordt, dat het zich vrijwillige gegeven heeft voor U.

Ook hier treft de consequente nadruk op de 'vrijwilligheid' in ee Statenvertaling en in vele andere vertalingen. De Hitpa'eelvervoeging bevestigt, wat ook in de Qalvervoeging al duidelijk werd, dat het gaat om vrijwillige bereidheid zich volledig in te zetten. Wanneer het begrip 'offerande', dat daar adequaat is, ook hier aangewend wordt, dan is de Htipa'eelvervoeging te omschrijven met: 'zich opofferen'. Met dit nederlandse woord kan bovendien een accusatief verbonden worden. zoals b.v. in I Kron.29: Ik heb mij al dit opgeofferd. De LXX vertaalt dit Hebreeuwse woord door het Griekse προθυμεομαι/prothumeomai. Dat betekent volgens het THWNT⁵: graag bereid zijn tot. In de latere Rabbijnse teksten blijkt het Hebreeuwse woord een terminus technicus voor 'offerande' te zijn geworden. In de teksten van de Dode Zee-rollen drukt het Hebreeuwse woord de grote inzet - zelfopoffering - uit waarmee de bekeerden het pad van het licht volgen. Het Griekse woord is gekozen vanwege de 'vrijwillige bereidheid' die het uitdrukt, maar het schiet tekort in het weergeven van de intensiteit van het Hebreeuwse נָדַב/NáDàB. De Vulgata vertaalt dit Griekse woord met het Latijnse polliceor: (zich) aanbieden, inzetten.

Wanneer de teksten nagegaan worden waarin het substantief נָדַב/NéDáBáH voorkomt, dan blijkt de vertaling 'zelfopoffering' dezelfde intensiteit in de teksten te bereiken die ook het werkwoord aanbrengt. Hier volgen enkele voorbeelden:

Ps.54:8: In(met) (zelf-)opoffering ben ik toch aan't slachten voor jou
(God)(Statenvertaling: ik zal met vrijwilligheid offeren.)

Dt.23:24(vs 23 in Ned.Bijbel): wat doen uittrekken je lippen ben jij aan't waarhouden en dan aan't maken, zoals je toezegt(נָדַר/NáDàR-Tá) aan die-JWH-van-Israel je gods een zelfopoffering.(Statenvertaling: een vrijwillig offer).

Hos.14:5: Aan 't genezen ben ik hun gekeer en hen aan't beminnen (in)zelfopffering.

Ex.35:29: Alle manmenselijke en vrouwmenselijke, wier hart hen offervaardig maakt om te doen komen voor alle boodschap, die die-JHWH-van-Israel gebiedt om te maken in de hand van Mozes, - ze doen komen, de kinderen van Israel, zelfopoffering voor die-JHWH-van Israel(vgl ook Ex.36:3).

Dt.16:10: Naar de mate van⁶ (een) zelfopoffering van je hand, die je aan't geven bent, zoals jou aan 't zegenen is die-JHWH-van Israel jouw Gods.

Ps.119:108: Aan de zelfopofferingen van(uit) mijn mond heeft die-JHWH-van-Israel toch welgevallen.

Het adjectief נָדִיב/NáDieJB betekent dan: offervaardig. In teksten waar dit woord met 'edelen' wordt vertaald, dient voor 'offervaardigen' gekozen te worden, want dat is de aard van hun adeldom.

5. Zie het uitvoerige en zeer nauwkeurige artikel van Rengstorf. Hij toont aan dat dit Griekse woord in de LXX met het Hebreeuwse נָדַב/NáDàB verbonden wordt, maar dat het Hebreeuws hier regeert. Veel informatie is aan dit artikel ontleend. Zijn conclusie, dat latere ontwikkeling van het Hebreeuwse woord in de Rabbijnse teksten naar *offerande* "has lost the spcific sense" van het OTische woord, is echter aanvechtbaar. Als het Hebreeuwse woord, zoals hij eerder schrijft, het gebruik van het Griekse προθυμος / προθυμια (prothumos/prothumia) regeert, dan zal deze latere betekenisontwikkeling van het Hebreeuwse reeds in het OTische woord besloten liggen. Deze ontwikkeling is vreemd aan het Griekse aequivalent.

6. Vertaling van het Hebreeuwse woord מִסָּה/MiSSáH, dat alleen in deze tekst voorkomt, en waarvan de etymologie en de betekenis niet verder na te wijzen is.

Het substantief נְדָבָה/N^cDieJBáH betekent dan ‘offervaardigheid’

* **GEVOLGEN**

a. voor de betekenis.

In de teksten van het OT komt het stamwoord of één van zijn afleidingen nog slechts voor. Het werkwoord komt 16 keer voor; het adjectief komt 29 keer voor; het substantief N^cDáBáH komt 28 keer voor en het substantief N^cDieJBáH 3 keer. Door onze vertaling verschijnen in de Nederlandse tekst van het OT op deze plaatsen woorden die het begrip *offer* oproepen: offerande, offervaardig, zelfopoffering. Deze Nederlandse woorden roepen echter geen beelden op van de cultus en het cultische offeren. Dat correspondeert met het Hebreeuwse נָדַב/NáDàB, dat niet gebruikt wordt voor de beschrijving van een slacht of een cijns in het kader van de tempeldienst. In drie teksten wordt het substantief נְדָבָה/N^cDáBáH in dit verband gebruikt; hier volgen deze:

Ez.46:12: hier volgt deze tekst in de qua volgorde wat gewijzigde Statenvertaling: En als de vorst brengt(eigenlijk ‘maakt’ - van het Hebreeuwse werkwoord עָשָׂה /’áSCHáH) een vrijwillig offer(hier staat נְדָבָה/N^cDáBáH): een brandoffer(hier staat het Hebreeuwse woord עֹלָה/’óWLáH een afleiding van het grote werkwoord dat ‘opgaan’ betekent) of een vredesoffer(hier staat het Hebreeuwse woord שְׁלָמִים /SCH^cLáMieJM, een afleiding van het grote werkwoord שָׁלַם/SCHáLàM dat ‘inwisselen voor vrede’ en waarvan ook het bekende woord שָׁלוֹם/SCHáLóWM is afgeleid), tot een vrijwillig offer(hier staat weer: N^cDáBáH) aan den Here, open dan de poort, die gewend is naar het Oosten, etc. Door het gebruik van het woord ‘offer’ bij brandoffer en vredesoffer wordt de indruk gewekt dat het woord N^cDáBáH in deze tekst een cultisch/ritueel offer aanduidt. Maar in feite typeert dit woord de *aard,omvang en intensiteit* van de ‘opgangsgave’(St.V.’brandoffer’) en de ‘vredesinwisseling(StV: ‘vredesoffer’) als een echte “offerande”, een opoffering die deze vorst nogal wat ‘kost’, een ‘zelf-opoffering’ juist niet in cultisch ritueel zin! Datzelfde geldt voor Ezra 3:5. De derde tekst II Kron.31:14 bespreken we weer. Hier volgt deze tekst uit de Statenvertaling:

En Kore de zoon van Jimna, de Leviet, de poortwachter tegen het Oosten(zie Ez.46:12!, maar het woord voor “Oosten” moet hier eigenlijk door “zonsopgang” vertaald worden.), was over de vrijwillige gaven Gods(in het Hebreeuws staan hier de woorden: הַאֲלוּהִים נְדָבָה/N^cDáBóWT Hà’èLóWHieJM ofwel de ‘offeranden’/’zelfopofferingen’ Gods) om uit te delen(in het Hebreeuws לָתַת/LàTÉT dat is: om te geven) het heffer(in het Hebreeuws: תְּרוּמָה/T^cRoeWMáH, dat is ‘heffing’) des HEREN en het allerheiligste. De betekenis van deze tekst is niet direct duidelijk. Dat blijkt ook uit de vertalingen van Buber en Baader. Uit het vervolg kan worden opgemaakt, dat Kore en zijn helpers er voor zorgden, dat de Levieten, de tempeldienaren, die geen eigen bezittingen hadden waarvan zij dieren of spijzen naar het altaar konden brengen, uit wat *anderen*, vermogende mensen, vrijwillig extra opofferingsgezind in veel van hen vergende ‘offeranden’ als het ware aan God ter beschikking hadden gesteld.

Ook in deze drie teksten duidt het hebreeuwse woord נְדָבָה/N^cDáBáH zelf niet op een

cultisch/rituele handeling. Het kan wel een handeling zijn die het cultische ritueel helpt mogelijk te maken.

Op deze wijze onttrekken we in de Nederlandse tekst van het OT het begrip ‘offer’ aan het cultisch/rituele en geven het een functie in het ethische en maatschappelijke handelen. Dardoor krijgen de teksten, waarin het Hebreeuwse stamwoord נָדַב NádàB voorkomt of één van de afleidingen voorkomt, een grotere intensiteit, de intensiteit van het begrip ‘offer’.

b. voor het taalgebruik

In het christelijke taalgebruik roept het ‘begrip’ offer voortdurende het cultisch/rituele tegelijk met het ethisch/maatschappelijke op. Dat veroorzaakt in veel beschouwingen mystificaties Enerzijds wordt het ethisch/maatschappelijke verhuld als een cultisch ritueel; anderzijds krijgt het cultisch/rituele een absolute waarde als een vorm van ethisch/maatschappelijk handelen - wat het niet is en ook niet kan en mag worden - getuige de felle profetische protesten hier tegen: cultisch/rituele handelingen lossen opzichzelf niets op! Ze maken wel duidelijk en verplichten om naar ethisch/maatschappelijke oplossingen te zoeken! Taalgebruik, dat het begrip ‘offer’ alleen een functie geeft in het ethisch/maatschappelijke handelen, draagt er aan bij deze mystificaties op te helderen.

c. voor de theologie

Uit het bovenstaande blijkt reeds dat deze vertaalbeslissingen gevolgen hebben voor het theologisch spraakgebruik en daarmee ook voor een groot aantal theologische gedachtengangen. Wie in de Concordantie op de Statenvertaling van Trommius de woorden ‘offer’, offerande’ en ‘offeren’ nagaat, merkt dat het aantal OTische teksten het aantal Ntische teksten verre overtreft. In de teksten van de Evangelien gaat het zonder uitzondering om het Griekse woord θυσια/thusia, waarvan het gebruik overeenkomt met het OTische spraakgebruik; hier zou het woord ‘slachting’ meer op zijn plaats zijn en bovendien beter corresponderen met het Grieks. Het is hier weliswaar niet de plek om de functie van dit Griekse woord in de overige boeken van het NT uitputtend na te gaan, maar op enkele aspecten dient hier toch te worden ingegaan.

In de eerste plaats bekijken we enkele teksten in de brieven van Paulus.

In Rom.12:1 lezen we: Ik vermaan u dan, dat gij uw lichamen stelt tot een levend, heilig en Gode welgevallig offer(NBG). Hier staat voor ‘offer’het Griekse woord θυσια/thusia. Ook in Rom.15:16 lezen we over een offerande, n.l. der heidenen, opdat die aangenaam worde, geheiligd door de Heilige Geest. Ondanks het gebruik van dit Griekse woord, is de vermaning van Paulus in Rom.12:1 gericht op ethisch/maatschappelijk handelen. Dat geldt ook voor het gebruik van dit woord in Rom.15. Ook in I Cor.10:18 is de bedoeling van Paulus duidelijk: hij spreekt over het eten van cultische θυσια/ thusiai: slachtingen dus. Maar in Ef.5:2 beschrijft hij het leven van Jezus met een OTisch citaat uit de cultus n.l. over een προσφορα/prosphora, dat is het Hebreeuwse קָרְבָּן/QôR-BáN dat eigenlijk (lijf-)nadering betekent, en over een θυσια/thusia, dat is het Hebreeuwse זֶבַח/ZèBàCH dat eveneens slachting betekent, als een welriekende reuk. De laatste toevoeging bevestigt echter, daar Paulus hier duidelijk in beeldspraak spreekt - hetzelfde citaat gebruikt hij in Phil.4:18 -, dat de dood van Jezus **niet** cultisch/ritueel dient te worden opgevat. Ook

in Phil.2:17 gebruikt Paulus beeldspraak. Ook in de brief aan de Hebreëen wordt met profetische citaten afstand genomen van het cultisch/rituele. In het leven van Jezus gaat het om een “andere offerande”, Hebr.10:14 en daar staat het woord *prophora*. Wanneer we in de vertaling van de cultisch/rituele teksten van het OT het begrip ‘offer’ zouden weglaten - conform het Hebreeuwse taalgebruik - zou dat het gebruik van dat begrip in de Christelijke theologie helderder maken. De verhouding tussen het OTisch tempel- en altaarritueel en de dood van Jezus in de brief aan de Hebreëen is veel minder als analogie te beschouwen dan vaak wordt gedacht. Het gebruik van het begrip ‘offer’ in de theologie zou er mee gediend zijn, wanneer het een verbinding kreeg met het Hebreeuwse *NáDáB*

In de tweede plaats dienen hier enkele teksten besproken te worden waarin het Griekse equivalent voor *csb/N D B*, n.l. *προθυμοσ/προθυμια* (*prothumos/prothumia*), voorkomt. Het zijn in totaal vijf teksten:

Hand.17:11: ... die(de mensen van Berea) het woord ontvingen met *prothumia* - ‘toegenheid’ zegt de Statenvertaling, ‘bereidwilligheid’ het NBG; het is de vraag of we in de Griekse tekst van Lucas hier het Hebreeuwse *NéDáBáH* achter kunnen/moeten denken - tenzij het de woordkeus is van de Joodse Rabbijn Paulus.

II Cor.8:11: daar schrijft Paulus over de *prothumia* van het willen bij de Corinthiërs - zou het daar niet om meer gaan dan om de ‘bereidwilligheid’ of ‘vrijwilligheid’ van het willen? Maar eerder om de offerbereidheid van het willen?

Rom.1:15; Paulus schrijft *prothumos* te zijn om ook aan de Romeinen het evangelie te brengen - gaat het ook hier niet om meer dan bereidwilligheid, maar om een zichzelfopofferende gang naar Rome?

I Petrus 5:2: Hoedt de kudde bij u niet met schandelijke winzucht maar *prothumos* - ook hier doet de vertaling ‘zichzelfopofferend’ de bedoeling van Petrus meer recht dan het weinigzeggende ‘bereidwillig’.

En dan de beroemde tekst Matth.26:41: De geest enerzijds is *prothumos*, het vlees anderzijds is *asthenos*. Wat zegt Jezus hier eigenlijk? Aan deze tekst zijn ontelbare beschouwingen gewijd.⁷ Kan hier wel een tegenstelling gelezen worden: de geest is wel gewillig MAAR het vlees is zwak?⁸ Men twijfelt zelfs of deze woorden niet door een latere redacteur in Jezus mond zijn gelegd, omdat ze hetzij naar Paulinische gedachtengangen over *pneuma/geest* en *sarx/vlees* verwijzen, hetzij zelfs op gnostische invloed kunnen wijzen. De logische samenhang met wat Jezus daarvoor zegt: “bidt en waakt opdat gij niet in verzoeking komt” lijkt zwak. Dat verandert wanneer we de intensievere betekenis van het Hebreeuwse *NáDàB*, waarvoor we hierboven argumenten hebben aangevoerd, ook aan het hier gebruikte Griekse woord *prothumos* geven. Ook de schijn van een tegenstelling wordt dan vermeden en het Griekse to men ... to de krijgt de grammaticaal meest gebruikelijke functie van enerzijds... anderzijds. Dan dienen we Jezus woorden aldus te vertalen (=interpreteren): De geest enerzijds is opofferingsbereid, het vlees anderzijds is zwak. Daarmee wordt duidelijk dat Jezus niet bedoelt te zeggen, dat de geest het vlees moet overwinnen, de geneigdheid van het vlees moet bedwingen, laat staan de verleidingen van het vlees moet weerstaan, maar dat de geest moet rekening houden met het vlees, dat het geloof alleen tezamen volbracht kan worden; zoals geest en vlees bij elkaar behoren, zo behoren opofferingsbereidheid en zwakheid bij elkaar.

7. Zie weer het artikel van Rengsdorf in THWNT. Dat in deze tekst achter het Griekse woord het Hebreeuwse **נְדִיב**/*NáDieJB* staat, is de overtuiging van veel onderzoekers.

8. Rengsdorf en anderen ontkennen dat dan ook.